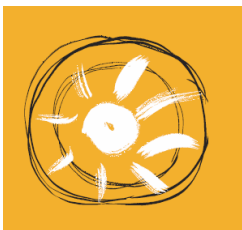

ORIENTACIONS PER FER EL PLA D'ACCIÓ A LES

Ecoentitats de Lleida

LES ECOENTITATS

Les Ecoentitats de Lleida és un programa desenvolupat per l'Ajuntament de Lleida en el marc de l'Agenda 21 Local de la ciutat.

Les ecoentitats són entitats o organitzacions del municipi de Lleida compromeses activament per millorar el seu comportament ambiental.

Totes les entitats...

- ... interessades pel medi ambient,
- ... innovadores i amb inquietuds per fer la seva tasca generant menys residus, consumint menys energia,
- ... amb iniciativa i ganes de comprometre's activament amb el medi ambient,
- ... que vulguin col·laborar en fer una ciutat més sostenible, agradable i acollidora, poden participar en el programa d'ECOENTITATS de Lleida.

Ser una ECOENTITAT implica:

- Comprometre's públicament a treballar per la millora del comportament de l'entitat en relació amb el medi ambient i la sostenibilitat.
- Elaborar anualment un pla de treball (o Pla d'Acció) amb algunes accions concretes a desenvolupar.
- Formar part d'una xarxa d'entitats ciutadanes compromeses amb el medi ambient.

L'entitat decideix a qui vol implicar en el projecte, quins aspectes analitzaran, en quin ordre ho faran i el nombre i la dimensió dels compromisos que adquireix.

Com a contrapartida, les ECOENTITATS reben

- El suport de l'Ajuntament de Lleida en forma de:
 - o seguiment continuat
 - o formació específica
 - o assessorament tècnic
 - o facilitació de materials
 - o suport logístic a petites actuacions
- Trobades amb altres entitats i treball en xarxa
- Reconeixement públic

Un dels punts més importants del programa d'Ecoentitats és l'oportunitat de formar part d'una xarxa integrada per altres entitats i organitzacions (escoles, institucions, administració,...) que permet l'intercanvi d'informació, experiències i recursos... així agrupar iniciatives, crear sinèrgies i fer més senzill i acompanyat el camí cap a la sostenibilitat. És la **XARXA LLEIDA21**.

L'INSTRUMENT: EL PLA D'ACCIÓ

Per prioritzar els temes en que ens proposem treballar i les actuacions a dur a terme, per estructurar la feina, designar responsables, organitzar el calendari de les tasques i assignar pressupostos, serà molt útil redactar un pla d'acció.

El pla d'acció és la pauta de treball de la qual cada organització s'ha de dotar per a planificar i executar les mesures concretes amb les que materialitzarà el seu compromís. El Pla recull les accions que els membres de la col·lectivitat acorden de dur a terme, el calendari d'actuació, els recursos econòmics, materials o humans que es destinaran per assolir els objectius, així com els indicadors que es podran utilitzar per mesurar l'èxit de l'actuació.

Un Pla d'Acció comporta l'adopció de tota una estratègia, al servei de la qual es posen les diferents opcions que es van prenent. Un Pla d'Acció no és una mesura aïllada, sinó un paquet de mesures, estructurades; una pauta clara, però no pas rígida, per avançar col·lectivament i individualment cap a la sostenibilitat.

El Pla d'Acció neix de la reflexió col·lectiva, de l'anàlisi i la diagnosi social i ambiental, i de la discussió, però, sobretot, de la voluntat de canvi i d'aposta per una nova manera de fer les coses.

El pla d'acció és un instrument indispensable per a totes les institucions, empreses o associacions que es proposen avançar en el desenvolupament de l'Agenda 21 i en el camí cap a la sostenibilitat.

Us convidem a posar en marxa un procés participatiu d'anàlisi i debat, i establir un pla d'acció amb compromisos concrets que configurin el vostre aport a la sostenibilitat.

CINC FASES PER A UN PLA D'ACCIÓ...

Per qüestions pràctiques, es pot organitzar l'elaboració de plans d'acció en una seqüència de fases:

Fase de motivació

Fase de reflexió

Fase de diagnosi

Fase d'acció

Fase d'avaluació

FASE DE MOTIVACIÓ :

Suscitar el compromís i la participació de la comunitat implicada en l'entitat

Sensibilitzar el màxim de gent de l'entitat per participar i implicar-se en el procés d'elaboració del pla d'acció, i així comptar amb el suport i la complicitat de tothom.

Independentment de l'àmbit i abast del vostre projecte d'ECOENTITAT, és molt important realitzar accions de motivació.

La motivació és condició necessària, tot i que no suficient, per promoure en les persones la percepció i el desig d'anar cap a un canvi positiu; és el motor que - si es donen les circumstàncies favorables - posarà en marxa un procés de transformació.

Per bé que els resultats que n'obtinguem dependran en gran mesura de la capacitat del nostre col·lectiu per motivar-se i implicar-se en aquest procés, hem de tenir present que el desenvolupament sostenible es construeix dia a dia amb la participació de tots i aprenent dels errors que podem cometre. No hem pas de patir per equivocar-nos; els encerts i els avenços superaran amb escreix els obstacles amb els que ens anem trobant en el camí.

FASE DE REFLEXIÓ :

Repensar la filosofia ambiental de l'entitat

Reflexionar sobre la filosofia ambiental de la entitat, revisar la seva congruència amb els principis bàsics de la sostenibilitat i analitzar el grau de coherència amb l'acció individual i col·lectiva dels seus membres.

Ens podem plantejar les següents qüestions, que ens poden ajudar a centrar la nostra actuació:

- **Per què** hem decidit d'enrolar-nos en el procés?
- **Quins** punts de contacte té l'activitat de la nostra organització amb els principis del desenvolupament sostenible? **Quina** relació directa existeix entre les nostres accions i la seva repercussió en el nostre entorn proper i l'entorn més llunyà?
- **Què** podem fer des de la nostra organització per a contribuir a aconseguir els objectius del desenvolupament sostenible?

FASE DE DIAGNOSI:

Identificar problemes i realitzar una diagnosi ambiental

Detectar i conèixer quins problemes ambientals té o genera l'entitat, com es produeixen i on es localitzen, així com identificar els punts forts de la nostra institució.

Tota organització o col·lectiu humà és millorable. Les seves actuacions, també.

Per identificar els problemes ambientals o socials que afecten el nostre col·lectiu, és bo que ens plantejem qüestions sobre els seus aspectes físics i funcionals, sobre el seu clima social o sobre les seves relacions amb l'entorn exterior, ja que això ens ajudarà a orientar el procés, fomentar el debat intern i trobar les solucions més adients.

Són moltes les preguntes que ens podem fer, ja que els temes abasten àmbits també molt diversos de l'activitat quotidiana. No ens preocupem per si inicialment sorgeixen pocs interrogants o per si, al contrari, se'ns acudeixen un munt de qüestions. El propi procés ens guiarà a l'hora d'anar trobant la manera d'aplegar la informació, organitzar-la i treure'n les conclusions oportunes.

Caldrà començar per demanar-se i acordar:

- Quin/s aspecte/s de la vida a l'entitat volem diagnosticar: la filosofia de les activitats que es realitzen, els tipus d'activitats, el clima social, els aspectes físics i funcionals de l'edifici...
- Quan farem la diagnosi: durant un semestre, un any, en diferents cursos...
- Qui hi participarà: els membres de la junta, el personal laboral, tots els associats, ...
- Com ens organitzarem, quines activitats es programaran i la seva temporització.
- Com es comunicaran els resultats: cartelleres, butlletins, reunions, exposicions...

Cal destacar que l'educació i la sensibilització ambiental està molt influenciada per la qualitat de l'ambient en què es realitza. El desenvolupament d'actituds positives cap al medi i la sostenibilitat està relacionat amb allò que s'aprèn a través de l'observació i de les vivències que tenen lloc dins i fora de l'entitat.

D'especial rellevància són alguns aspectes de funcionament de les instal·lacions, com les característiques i l'estat general de l'edifici i dels seus espais exteriors (patís, jardí...) i el tipus de gestió dels recursos (aigua, energia, materials...) que poden contribuir significativament en l'aprenentatge d'actituds i hàbits de cura cap a l'entorn.

✓ Per tant, pot ser especialment interessant fer una diagnosi abans d'introduir canvis de millora, perquè:

- Aprendre a diagnosticar és part essencial del programa d'Ecoentitats. Com podem millorar si no sabem en què som insostenibles?
- Els canvis de millora han de ser resultat d'un procés analític, reflexiu, documentat. No es tracta de canviar un hàbit per un altre.

- Una diagnosi participada és una magnífica oportunitat per explicitar, posar en comú i dialogar sobre les diferents percepcions que les persones tenim dels problemes que hem d'abordar.
- Un pla de millora sense diagnosi ofereix solucions als símptomes però sovint no ataca prou bé les causes d'un problema.
- No és necessari desenvolupar una diagnosi exhaustiva de la situació de partida sinó que cada entitat pot seleccionar alguns aspectes.
- Realitzar una auditoria ambiental sobre la gestió i el consum de recursos i materials (aigua, energia, materials...) a l'entitat és especialment rellevant.

FASE D'ACCIÓ :

Elaborar i desenvolupar un pla d'acció

Un bon punt de partida és, a partir de la diagnosi, establir un ordre de prioritat dels problemes detectats i consensuats.

Aquest ordre pot estar influenciat per:

- la gravetat o urgència del problema,
- els interessos dels diferents col·lectius que hi participen,
- la facilitat de les persones per involucrar-se en un determinat procés de canvi,
- el cost econòmic del mateix,
- l'esforç,
- el temps, etc.

✓ Els passos per elaborar un pla d'acció són:

1. Formular els objectius que volem assolir

Cal discutir quins canvis volem i podem introduir: a curt termini, a mitjà termini i a llarg termini.

2. Identificar les possibles propostes d'acció per aconseguir aquests objectius

Es tracta de buscar possibles solucions per tal d'aconseguir els canvis esperats. En funció de la complexitat de l'objectiu podran plantejar-se una o més propostes d'acció.

3. Analitzar i valorar cadascuna d'aquestes propostes

Per decidir quines són les més adequades i quines considerem prioritàries: no ho podem fer tot alhora!

4. Seleccionar les accions més adients

L'anàlisi i valoració feta ha donat com a resultat una llista de les propostes d'acció degudament avaluades i ordenades en funció de la seva prioritat. Ara hem de decidir entre tots què farem, quan i com.

Una manera molt pràctica de començar a pensar quines iniciatives configuraran el nostre pla d'acció pot ser confeccionar tres llistes, sempre tenint presents els objectius i línies d'acció del compromís per a la sostenibilitat:

- A la 1ª destacarem aquelles actuacions que ja fem habitualment i que són congruents amb els propòsits del compromís.
- A la 2ª ordenarem les activitats que ja fem en part, però que poden ser completades o millorades.
- A la 3ª escriurem noves iniciatives que pensem que està dins les nostres possibilitats realitzar en el futur més o menys immediat.

Un cop considerat tot allò que seria bo que féssim, haurem d'establir prioritats i decidir finalment quines són les accions en les que definitivament ens comprometem. L'ordre de

prioritats dependrà de la valoració que fem dels problemes en relació amb les nostres possibilitats d'afrontar-los, a fi d'utilitzar de la forma més eficient possible els recursos humans, econòmics i materials de què disposem.

L'execució de cada acció concreta haurà de tenir en compte les capacitats reals amb què compta el nostre col·lectiu per dur-les a terme, així com ajustar-se a un calendari real.

Les preguntes bàsiques per planificar qualsevol tasca o actuació que realitzem en el context del desenvolupament sostenible de la nostra entitat o institució poden ser les següents:

- **Quan**; en quins terminis, ens proposem fer-ho?
- **Qui** s'ocuparà de què? Com ens distribuïrem les responsabilitats?
- **Com** ho portarem a terme? Amb quins mitjans?
- **Quant** ens costarà? D'on obtindrem els recursos?
- **Amb qui** podem col·laborar en la realització de les actuacions previstes?

Les respostes corresponents configuren, en essència, el Pla d'Acció.

És important tenir en compte que:

- Els canvis que vulgueu introduir a l'entitat poden ser:
 - tècnics (com canviar les bombetes del local de l'entitat),
 - organitzatius (com regular l'accés a determinats espais per a estalviar energia),
 - o personals, com els canvis d'hàbits personals i col·lectius (com apagar els llums sempre que sortim d'una sala).

Els canvis organitzatius i personals, tot i que sovint no requereixen diners, poden ser canvis difícils de fer perquè signifiquen alterar costums i maneres de fer de les persones.

FASE D'AVALUACIÓ :

Seguiment i avaluació dels canvis

Establir instruments per fer el seguiment i l'avaluació de les accions amb el propòsit d'ajustar-les en funció dels objectius.

Per dur a terme aquest seguiment és útil seleccionar uns indicadors, és a dir decidir quins paràmetres significatius mesurarem periòdicament per conèixer si progressem de manera adequada.

Tant el seguiment del procés com l'avaluació del resultat són fonamentals per realitzar els ajustaments necessaris i introduir millores en el pla d'acció.

Per això l'entitat necessita identificar prèviament els seus propis indicadors en relació amb aquests objectius. Els indicadors poden correspondre als següents aspectes:

- a) Aspectes relatius al compromís i a la participació dels membres de l'entitat
 - Funcionament de l'equip responsable o coordinador
 - Quantitat i característiques de les persones o col·lectius que s'han implicat
 - Participació dels socis, dels treballadors i dels usuaris.
 - Col·laboracions externes
 - Difusió de la proposta d'esdevenir Ecoentitat
 - Comunicació a l'interior de l'entitat i amb l'exterior
- b) Aspectes relatius a l'execució del pla d'acció de l'Ecoentitat
 - Compliment de les diferents activitats programades
 - Coordinació del pla d'acció
 - Ajustament del temps i dels recursos humans i econòmics
 - Integració en les activitats de l'entitat
 - Interès suscitat
- c) Aspectes relatius a l'impacte sobre les persones
 - Progressos dels usuaris i treballadors a nivell de l'adquisició de nous coneixements
 - Canvis d'hàbits, actituds i valors en els socis, usuaris i treballadors.
 - Progressos en el clima social de l'entitat
 - Progressos en els vincles i implicació amb persones, col·lectius i entitats de l'exterior.
- d) Aspectes relatius a l'impacte ambiental
 - Millores en l'espai exterior
 - Millores en els espais interiors
 - Reducció del consum d'aigua, energia i materials
 - Disminució de les deixalles i residus generats
 - Disminució del soroll
 - Augment del reciclatge i reutilització de recursos.
 - Progressos en els vincles i implicació amb l'entorn

RESPECTE A L'ORGANITZACIÓ...

Algunes entitats poden assumir un ventall tan ampli de tasques i compromisos que, si es vol tirar endavant qualsevol proposta innovadora, resulta imprescindible triar un grup de persones que faci de motor.

Aquest és el principal motiu de suggerir-vos la creació d'una Comissió Coordinadora (CC), que segons l'entitat es pot anomenar Comissió Ambiental, Comissió Verda, Comitè Ambiental, Comissió de Sostenibilitat...

Decidir la incorporació d'una CC dins d'un procés d'ambientalització i definir qui en formarà part, no és un aspecte secundari ni neutre. La CC ha d'afavorir l'establiment d'un clima favorable, respectuós amb les concepcions i els temps personals i esperar que d'aquesta manera i a poc a poc, tothom es vagi interessant i sentint que té quelcom a dir i a fer i que les seves actituds són valorades o, si més no, compreses.

La CC és l'equip que, dins de cada entitat:

- Coordina la planificació i el desenvolupament de les diverses accions del pla d'acció
- Coordina l'avaluació permanent i el seguiment dels resultats del programa.
- Garanteix un sistema de comunicació àmpli i transparent amb la resta de membres de l'entitat.
- Actua com a interlocutor entre l'entitat i el programa d'Ecoentitats de Lleida (Regidoria de Sostenibilitat i Medi Ambient).

Més enllà del treball immediat, és important que la CC procuri:

- Animar la presentació d'iniciatives.
- Garantir la màxima coherència entre les iniciatives, els seus objectius i les accions que es porten a terme.
- Potenciar la participació, la responsabilitat, la cooperació i l'autonomia dels diferents actors.

Com que el punt de partida de cada entitat és molt divers, la CC es pot formar:

- Abans de l'elaboració del projecte: s'encarrega de la seva redacció i posteriorment coordina el desenvolupament del programa.
- Després d'haver-se presentat el projecte: coordina el desenvolupament del programa.

Algunes qüestions importants que s'han de pensar són:

- La composició de la CC (membres de la junta, treballadors, usuaris, socis, monitors d'activitats, personal extern a l'entitat, gent del barri,...)
- Com s'escolliran els membres de la CC?
- Distribució de tasques (correu electrònic, comunicacions...)
- La freqüència, l'horari i el lloc on es realitzaran les reunions de la CC.

...I PER ON COMENCEM?

Les fases descrites per a l'elaboració del pla d'acció, són una proposta coherent del camí a seguir per desenvolupar un pla d'acció, tot i així, no hi ha un model únic i estàndard de pla d'acció.

☞ *Cada entitat, segons les seves característiques, les seves necessitats, els seus interessos, pot seguir l'ordre proposat o bé desenvolupar una o més d'aquestes fases en l'ordre que consideri més oportú.*

Per exemple, si penseu que per la situació de la vostra entitat pot ser més engrescador començar per una acció (un aplec o un dinar de germanor sostenible, per exemple) que després porti a la motivació i diagnosi posterior, aquesta també és una opció.

De fet, en general, els projectes d'Ecoentitats tenen més sentit si preveuen activitats de totes les fases, tot i que una d'elles sigui la més desenvolupada.

Cada entitat té una realitat pròpia, diferent de la de qualsevol altra entitat. És també l'entitat qui millor coneix aquesta realitat i qui millor podrà decidir com pot ser el seu pla d'acció, quines fases ha d'incloure i com el vol executar.

De la mateixa manera, cada entitat, en funció de la seva situació i particularitats, pot escollir fer una Comissió Coordinadora amb més o menys membres, o renunciar a ella i disposar només d'un representant que actuï com a interlocutor del programa d'Ecoentitats de Lleida.

Malgrat tot, sempre és el coneixement de la vostra realitat i la vostra experiència qui ha de tenir la darrera paraula.

Exemples de “Primers passos...”:

- A l'entitat s'han fet obres per solucionar problemes de pèrdues d'aigua i aprofitar que es parla del tema i proposeu millorar els hàbits d'estalvi dels usuaris a través d'una campanya d'informació i sensibilització (fase d'acció) . Passat un temps, el consum d'aigua no disminueix significativament (fase d'avaluació).
Us demaneu quines poden ser les causes i proposeu fer una diagnosi ambiental (fase de diagnosi), a partir de la que adoptar mesures més eficaces (Fase d'acció).

☞ *Cada entitat, segons les seves característiques, les seves necessitats, els seus interessos, pot implicar un nombre menor o major de col·lectius i una major o menor dedicació.*

- Ja que periòdicament treballeu algun tema concret entorn al que feu activitats, aquesta vegada, s'escollirà un tema de caire ambiental, com el coneixement i el respecte per la natura, la gestió dels residus, la importància dels mitjans de transport que fem servir...
- Els membres de la Junta decideixen introduir bombetes de baix consum a les instal·lacions com a mesura per a reduir el consum energètic.
- Aproveiteu la celebració de la Festa Major de l'entitat per introduir la recollida selectiva de residus a la mateixa i implicar a tots els socis i participants.
- L'elaboració d'elements decoratius i la utilització d'aquests en diverses celebracions és un fet molt habitual. Aquesta vegada, fareu servir només elements reutilitzats per a fabricar-los en els vostres tallers i activitats, i per això, demanareu la col·laboració dels veïns del barri que us puguin aportar materials.

☞ *Cada entitat, segons les seves característiques, les seves necessitats, els seus interessos, pot elaborar un pla d'acció d'una "mida" diferent.*

- Voleu començar a treballar la gestió dels residus a les tasques d'oficina de la vostra entitat. Heu pensat començar pel paper, el recurs que més utilitzeu i el residu que més genereu. Teniu algunes idees: recollir selectivament el paper, potenciar la reutilització de paper per esborrany, utilitzar paper reciclat... Un petit grup de persones estan engrescades a començar. Poc a poc, l'experiència es podria estendre a totes les instal·lacions i activitats de l'entitat (com l'edició de revistes i publicacions) i a altres materials i residus.
- Ja teniu molta experiència i el vostre projecte aborda la gestió integral dels residus de l'entitat, treballant totes les fraccions: paper, envasos, orgànica, especials (tallers, ...). El vostre ambiciós pla preveu accions de motivació perquè tothom hi participi, fer una diagnosi durant un trimestre, dissenyar un pla d'estalvi i gestió, per posar-lo en pràctica durant la resta de l'any. La Comissió Verda de l'entitat és àmplia i hi participen socis i usuaris de les diferents activitats, monitors, personal i membres de la junta de l'entitat.

Ecoentitats – Agenda 21 de Lleida
Ajuntament de Lleida – Medi Ambient
C/ Tallada 32
25002 Lleida
Tel. 973 700 455
A/e: ecoentitats@paeria.cat
Web: <http://sostenibilitat.paeria.cat>

